

TEKMOVANJE MLADINA IN GORE V PRIHODNJE

Mladinski odsek planinskega društva Domžale je pred devetnajstimi leti v želji, da bi se mladi planinci družili med seboj tudi v času, ko niso bili v gorah, pripravil tekmovalno srečanje pod naslovom Mladina in gore. Na prvem srečanju leta 1982, so sodelovale planinske skupine tistih osnovnih šol, na katerih je PD Domžale imelo svoje skupine. Skupine so na razstavi ob tekmovalju predstavile svojo razgibano in pestro dejavnost med letom, pomerile pa so se tudi v planinskem kvizu. »Bolj kot tekmovanje je bilo pomembno spoznavanje in utrjevanje prijateljskih vezi«, je o prvih tekmovaljih Mladina in gore v Domžalah zapisal Borut Peršolja, ki je kasneje, leta 1987 idejo prenesel v program Mladinske komisije Planinske zveze Slovenije. Domžalčani so vsako leto sistem tekmovalja dograjevali in izpopolnjevali. Teme in vprašanja so bila vsako leto bolj zahtevna in obsežnejša, naraščalo je tudi število ekip. Leta 1988 je tekmovalje iz občinskega postalo republiško, po osamosvojitvi pa državno tekmovalje Mladina in gore. Tekmovalje je naslednja leta potekalo v različnih oblikah: kot gorniške športne igre (izdelovanje vozlov, gibanje ob vrhni ograji, izbira planinske osebne in tehnične opreme in gorski slalom), v obliki orientacijskega teka, pisanja testov in kviza. Večinoma je bilo organizirano v dveh delih, najprej pisanje testov iz planinske šole in izbrane teme (Varstvo gorske narave, Planinska literatura, Kamniško-Savinjske Alpe ...), nato pa še finančni kviz, v katerega se je uvrstilo nekaj najboljših ekip (od 6 do 10) Kdor je najbolje odgovarjal je bil zmagovalec.

Vinko Cedilnik je že leta 1995 zapisal, da je sistem tekmovalja v obliki kviza zastarel in postaja bolj breme mentorjem kot pa zanimiv način dela z mladimi. Tudi za mlade tekmovalje ni bilo več zanimivo, saj priprava zahteva v glavnem učenje na pamet določene snovi, ne podpira pa celoletne dejavnosti, planinskih izkušenj in njihove ustvarjalnosti. Cedilnik je v svojem predlogu opozoril tudi na

probleme kot so kratek čas priprav na tekmovalje, preveliko število tekmovalnih ekip, premalo druženja mladih iz različnih ekip in vprašanje, kaj odnesejo mladi od priprav na tekmovalje.

Moteče je, da so otroci aktivni le v času priprav na tekmovalje in da pridobljenega znanja ne uporabijo tudi v praksi. Da bi se temu izognili, je potrebno razporediti učenje in priprave na celo leto ali celo več let, v skladu z njihovimi izkušnjami, možnostmi in željami. Mladi, ki se vključijo v planinsko skupino že v prvem razredu, začnejo že zgodaj pridobivati osnovno znanje iz planinske šole, ki se potem iz leta v leto dopolnjuje na izletih, pohodih, turah, taborih, zimovanjih, orientacijskih tekmovaljih ... Ob postopnosti bi bili učenci najbolje pripravljene na tekmovalje v sedmem ali osmem razredu osnovne šole. Temu načinu dela z mladimi pritrjujejo tudi vsakoletni rezultati na tekmovalju, saj zmagojujejo ekipe, katerih člani so starejši osnovnošolci. Te lahko vključimo v delo planinskih skupin, kot pomočnike na izletih ali kot »predavatelje« in učitelje mlajšim planincem. S takim načinom dela bi tudi izboljšali znanje mladih gornikov. Poročila in analize »testov« iz tekmovalja namreč kažejo, da imamo med okrog deset skupin pri vrhu, ki so po znanju zelo izenačene. Na lanskem državnem tekmovalju, ko so bila vprašanja sestavljena tako, da so pokazala dejanske gorniške izkušnje, nihče od tekmovalcev ni dosegel vseh točk, ampak je najboljša ekipa dosegla 89 % vseh možnih točk, večji del ostalih skupin pri vrhu, ki so po znanju izenačene med seboj, pa so dosegle 74 % vseh možnih točk. Izkušnje bi take skupine, ki imajo že sicer veliko gorniškega znanja pripeljale na zeleno prvo mesto.

Za vse to so potrebni ustrezno usposobljeni mentorji planinskih skupin, vodniki in inštruktorji Planinske zveze Slovenije. Vsi ti lahko vsak na svojem področju in ustreznem razvojnem obdobju otrok, tem največ nudijo. Najprej je na vrsti mentor planinske skupine, ki je izobražen vzgojitelj ali učitelj. Na višji stopnji se skoraj ne moremo

izogniti pomoči in znanju vodnika Planinske zveze Slovenije ali inštruktorja planinske vzgoje. Kajti le ta bo znal potešiti njihovo radovednost in zahteve po gibanju v visokih gorah.

Še nekaj o sistemu tekmovanja.

Princip tekmovanja je vedno isti, testi in kviz, število ekip pa iz leta v leto narašča. Vsako leto po dvajset ekip več. Ko je prišlo število čez sto, sta se Mladinska komisija Planinske zveze Slovenije in organizator (ponavadi je to planinsko društvo zmagovalne ekipe) znašli v težavah. Problemi so bili pri fizičnem obvladovanju tako velike množice tekmovalcev, njihovih mentorjev, gledalcev in navijačev, zagotavljanju prostora in izmenjavi izkušenj. Že od leta 1995 je bilo organizacijskemu odboru znano, da je rešitev v prehodu na regijska tekmovanja. A čas takrat še ni bil zrel. Oktobra 1996 smo na sestanku za prenovu sistema tekmovanja ugotovili, da regionalna organiziranost MK PZS v okviru Pokrajinskih odborov mladinskih odsekov še ni zaživela do te mere, da bi lahko sistem tekmovanja v celoti razdelili na dve ravni – pokrajinsko in državno.

Tekmovanje Mladina in gore v letu 2000 je bilo v tem pogledu prelomno. Začela se je regijska organizacija tekmovanja. To pomeni, da so najprej izvedeno regijsko tekmovanje (tri regije) in nato finalno. V finale se lahko uvrsti ena tretjina najboljših ekip iz posameznega regijskega tekmovanja. Na regijskih tekmovanjih ekipe pišejo test iz planinske šole, na državnem tekmovanju pa test iz planinske šole in izbrane teme, ki zajema regijske značilnosti kraja, kjer poteka tekmovanje. S planinskega vidika, seveda.

Nov način organizacije ima nekaj prednosti, pa tudi slabosti. Če je bilo prej težavno iskanje dovolj velikega prostora, je sedaj težava pri zagotavljanju primerne števila ljudi, ki bi obvladovali celo tekmovanje po regijah. Vsi, ki se ukvarjamo z organizacijo in

potekom tekmovanja, pa naj si bo na Mladinski komisiji ali na planinskem društvu smo namreč prostovoljci. Poleg planinstva, ima vsak od nas še druge obveznosti, študij, služba, družina ... Zato nam primanjkuje časa in predvsem ljudi, ki bi bili pripravljeni prevzeti nase del organizacijskih obveznosti. V prejšnjem sistemu tekmovanja je bil dovolj en sam človek, ki je imel vajeti v rokah, sedaj jih rabimo tri oziroma toliko ljudi, kot je regijskih tekmovanj. Zakaj?

Lansko regijsko tekmovanje, vsaj tisto, ki sem se ga udeležila, je bilo tipično šolsko. Prej je bila prednost našega tekmovanja v druženju tekmovalcev in organizatorjev. Sedaj pa to ostaja le na državnem tekmovanju. Na regijskih tega ni. Tekmovanje je zgubilo svoj namen. Ali kot je zapisal Vinko Cedilnik: prvotni namen druženja je presegel tekmovalni moment. Ekipe se pripeljejo, odpišejo teste in gredo. Potrebno bo poskrbeti za nek minimalni vmesni in povezovalni PLANINSKI program, ki bo razbil tekmovalnost. Skratka, treba je poskrbeti za sprostitve tekmovalcev in druženje. Občutek imam, da o tem prvotnem namenu tekmovanja vse preveč govorimo in premalo naredimo.

Ena od rešitev je, da se organizacija tekmovanja OBVEZNO prenese na pokrajinske odbore mladinskih odsekov pri meddruštvenih odborih oziroma na planinska društva. Ti bodo v šole, kot tekmovalne prostore (če niso na voljo izven šolski prostori), prinesli drugačno vzdušje. Poskrbeli bodo za drugačen program in praktične nagrade.

V zadnjih sedmih letih, ko smo veliko razmišljali in govorili o prenovi tekmovanja, so se pojavile še naslednje ideje:

- Regijsko tekmovanje naj bi potekalo v obliki pisanja testov, za državno pa naj bi ekipe, ki bi se uvrstile v državno tekmovanje, pripravile raziskovalne naloge na teme: najstarejši planinec v

našem kraju, najbližja planinska pot, ekologija, najbližji znani planinec, zgodovina planinstva v našem kraju ipd.

- V okviru tekmovanja bi potekal festival mladih planincev, kjer bi se na stojnicah predstavile planinske skupine s svojim celoletnim delom, tabori, in na odru s kratkimi točkami.
- V okviru tekmovanja bi potekalo še eno tekmovanje, kjer bi planinske skupine sodelovale z raziskovalnimi nalogami na različne teme. Te teme bi na tekmovanju predstavili in posebej nagradili.
- Tekmovanje bi lahko potekalo zunaj, v obliki izleta, kjer bi skupine na posameznih točkah odgovarjale na vprašanja. Cilj in zaključek tekmovanja bi bil v planinski koči.

Vsaka od teh in drugih idej ima svoje prednosti in slabosti. Vse pa so vredne temeljitega razmisleka v smislu organizacije in dobrobiti otrok. Predvsem pa si MK želi, da tako pri pripravah kot organizaciji tekmovanja, pride do izraza celoletno delo planinske skupine. Morda celo sedem ali osem letno kvalitetno delo planinske skupine ter uspešno izpeljan program Planinske šole – planinsko opismenjevanje otrok in mladih. Sem sta vključeni tudi akciji Ciciban planinec in Mladi planinec, planinska orientacijska tekmovanja in druge aktivnosti, ki jih izvaja MK PZS. V odboru za mentorje planinskih skupin zaključujemo prenovo obeh množičnih akcij. Cilj prenove je na vsebini izletov in vsebini celoletnega programa dela planinskih skupin, ki bodo otrokom po končani osemletki zagotovili, da bo pridobil vsa znanja iz Planinske šole, torej, da bo sposoben samostojne in varne hoje po gorah. Namen teh dveh akcij, predvsem akcije Mladi planinec je tudi povezava vseh že obstoječih (organiziranih) dejavnosti namenjenih osnovnošolcem, pod okrilje skupne akcije s prepoznavno celostno podobo, logotipom in geslom.

Te dejavnosti so: redna celoletna srečanja planinske skupine po programu, ki ga sprejme Mladinska komisija, izleti, pohodi, ture, tabori, orientacijska tekmovanja, državno tekmovanje Mladina in gore ...

Še o literaturi.

Ta je trenutno velik problem. Nimamo ustrezne literature, ki bi bila primerna za stopnjo osnovnošolskih otrok. Knjiga Planinska šola je zastarela, ker je bila napisana že v osemdesetih letih in od tedaj se ni več obnavljala oziroma usklajevala z najnovejšo doktrino. Ostale knjige, ki so na voljo, so vse namenjene odraslim.

Literatura, ki je sedaj dostopna, je otrokom primerna le za branje. Otroci danes vedno manj berejo, ker je veliko drugih medijev, ki vzbujajo zanimanje. Zagotovo, pa jih je lažje pritegniti v knjige, ki opisujejo razne dogodivščine v gorah, kot pa v obvezno šolsko domače branje. Oboje je koristno. Spremljajmo novosti v planinski literaturi, planinskih revijah in drugih prilogah dnevnega časopisja, ki se nanašajo na to temo.

Predvsem pa popestrimo srečanja planinske skupine s predavanji ali pogovori s strokovnjaki (meteorologi, zgodovinarji, alpinisti ...), obiski razstav, kina, kolesarskimi izleti, naj jih alpinisti peljejo v plezalni vrtec, jamarji v jame, vključimo v delo neformalna druženja, privabimo v skupino srednješolce in študente (gorniško izobražene), naj se z otroki podajo na večdnevne ture, tabore, prečenja, zimovanja, turne smuke in še kaj.

Mateja Koglot Peršolja

Domžale, 6.9.2001